PRILIKE U VINODOLU I SASTANAK KOMUNISTA U UVALI JESENOVA U SRPNJU 1941.

Andrija Kršul

Mi smo na osnovi stečenih iskustava do ovih dana djelovanja članova KP u Vinodolu u uvjetima ilegale imali protiv sebe uhodani policijski aparat bivše jugoslavenske monarhije, protiv kojega smo se znali, na nama svojstven način, boriti, poznavajući njegove metode. S dolaskom fašističkog okupatora, a s njime i ustaša, najcrnijeg protivnika progresivnih nastojanja, trebalo je mijenjati taktiku rada, odnosno prilagoditi se potpuno novih uvjetima djelovanja.

Treba imati na umu da su sva naseljena mjesta vinodolskog područja od Križišća, Drivenika, Grižana, Bribira, Ledenica, Crikvenice do Selaca i Novog Vinodolskog bila zaposjednuta jakim vojnim, crnokošuljaškim, policijskim snagama granične milicije i drugih popratnih okupacionih jedinica. One su sve imale isti cilj: talijanizacija naših krajeva i rigorozno sprečavanje i ugušivanje bilo kakve akcije otpora i narušavanja prividnog okupacionog stanja u okupiranom području. Sama činjenica da je u Crikvenici smješten štab V korpusa II talijanske armije govori o vojnoj snazi koja je bila stacionirana na tom uskom području Vinodola, a s druge strane ukazuje na elemenat pažnje za zadržavanje pod svojom vlašću od fašističkog režima. Ilustracije radi uvjerljivo nam govori podatak da je samo u Selcima bilo stacionirano oko 2000 vojnika raznih rodova i službi, nasuprot tadašnjih 1200 stanovnika koliko su te godine brojila Selca.

Osim okupacionih snaga i vlasti NDH organizaciono ojačavaju svoj novopostavljeni policijski aparat, vrbujući za to uz stare i nove snage naročito u centrima Crikvenice i Novog Vinodolskog, kojima je bio prioritetan zadatak borba protiv komunista.

Prijašnje uspostavljene i uhodane ilegalne partijske veze s OK KPH za Hrvatsko primorje u Sušaku putem Ivana Brozičevića iz Crikvenice, Vlada Cara iz Selaca i Rada Šupića, sekretara OK, bile su donekle poremećene, kratko vrijeme čak i prekinute, s obzirom na novonastalu vojno-političku okupacionu situaciju. Pripajanjem kotara Sušak

dijelu državnog teritorija Italije i pomicanjem međudržavne granice između Italije i tvorevine NDH na liniju Bakarac — Hreljin itd. bile su potrebne posebne putne isprave, a pojačana je policijska i vojna kontrola. Sve je to posebno otežavalo i onemogućivalo permanentno održavanje već prije navedene partijske veze s višim forumom.

No s obzirom na ranije primljene direktive putem ilegalne štampe i smjernica dobivenih od sekretara CK KPH Rada Končara na sastanku vinodolskih komunista održanom u siječnju 1941. u Boricima iznad Selaca mi smo u okvirima tih direktiva djelovali i snalazili se. A iluzorno bi bilo u takvoj ratno-konfuznoj situaciji i očekivati neke stalne veze i dobivanje konstantne političke pomoći od višeg partijskog foruma kad je većina komunista bila u logorima, zatvorima i proganjana od ustaškog aparata. Za nas je to značilo da se moramo osloniti na vlastite snage i djelovati prema primljenim zadacima, tražeći sami putove i načine provođenja i oživotvorenja primljenih obveza.

Do nas su tih dana već uvelike dopirale vijesti o hapšenjima i progonu u zemlji. Tada postajemo mnogo oprezniji, dok smo do tada sastanke partijske ćelije, radne i teoretske, održavali u čitaonici, što nam je bilo nekako normalno. Nova nametnuta nam situacija diktirala je da budemo oprezniji i da tražimo nove forme. Naime, tada smo došli do spoznaje da je ono na što je Partija prije često ukazivala o fašizmu, sada postala realnost, okupator je bio tu, a s njime i sve moguće torture. On je na svakom koraku i sve svoje raspoložive vojne i policijske snage usmjerio na učvršćenje svoje fašističke vladavine i pod svaku cijenu uništenja komunista i ljudi progresivnog mnjenja. Prijetnje zatvorima, internacijom, strijeljanjima tada smo prezreli iako smo bili svjesni da nas sve to čeka u slučaju pogreške, izdaje ili otkrića. Ali trebalo je održati se i provoditi zadatke i obveze koje smo kao članovi KPJ preuzeli na sebe.

Od tih dana nas trojica: Vjekoslav Lončarić, Vlado Car i ja, sastanke obično održavamo šetajući po obali, u barci, a najčešće u malom parku. Oni su kratki i sadržajni. Daju se zadaci gdje se što nalazi i kuda ponijeti, što poručiti, koje su najnovije vijesti dobivene. Tih zadataka bilo je mnogo. Prema direktivi trebalo je uspostaviti vezu s Talijanima, raditi na održavanju veze prema Bribiru i Crikvenici radi blagovremenog obavještavanja u slučaju da zaprijeti opasnost hapšenja ili dobivanja novih informacija.

Među glavnim zadacima trebako je raditi na objašnjavanju biti ustaške tvorevine NDH i što nam donosi fašistička okupacija. Raditi na razbijanju i osujetiti formiranje organizacije ustaške mladeži. Zaduživanje skojevske organizacije na radu oko odvraćanja mlađih drugova da ne stupaju u ustaške vojne formacije za koje se tih dana vršila velika propaganda s bogatim obećanjima.

Na osnovi ranijih direktiva radi se na prikupljanju prehrambenih artikala, oružja i vojne opreme. Treba napomenuti da je priliku koju nismo ranije do maksimuma iskoristili prigodom sloma bivše jugoslavenske mornarice u Selcima, sada trebalo naknaditi na taj način što je trebalo pronalaziti svaku pušku, pištolj i komadić dinamita.

Ovaj propust oko sakupljanja i pohranjivanja oružja napuštenog po rasulu bivše jugoslavenske mornarice i ostale vojske, oštro je kritiziran na sastanku održanom na predjelu mjesta zvanog Borinj između Selaca i Novog Vinodolskog koncem travnja ili početkom svibnja 1941. Na njemu su sudjelovali Tomo Strizić, Ivan Jeličić, Viktor Bubanj i još neki drugovi. No trebalo je imati na umu da je većina članova KP bila mobilizirana u vojsku i tako odsutna s područja Vinodola. Zadatak sakupljanja oružja bio je povjeren skojevskoj organizaciji koja se nije najbolje snašla u izvršavanju toga zadatka. Tako je dio oružja pao u ruke ustaškim vlastima, iako se i odatle s dolaskom članova KP jedan dio uspio izvući. Bili su to uglavnom teški mitraljezi Schwarzloze, češke zbrojovke ili Brno, puške, municija te razne ručne ofanzivne i defanzivne bombe. Sve je to oružje bilo pohranjeno na mjestima Perijinine Drage, oko crkve sv. Fabijana i Sebastijana te u predjelu zvanom Gorica, odakle je kasnije po etapama raznim kanalima po formiranju Prvog partijanskog logora na Viševici bilo prebačeno u šumu.

Najvažnija veza Selce — Bribir, a direktno Selce — Bribirska šuma, bio je Nikola Lončarić Andrinić koji je najvećio dio oružja, municije i hrane prevozio na određene punktove.

Inače prilike u mjestima Vinodola postaju sve teže. Osjeća se sve veća nestašica živežnih namirnica, trgovine su prazne i počinju se dijeliti namirnice putem aprovizacije. Bili smo obaviješteni da ustaše sakupljaju podatke o bivškim sokolima i članovima bivše Jugoslavenske radikalne zajednice i komunista. Dolazi i do prvog hapšenja. Iz mjesta ustaše odvode u Crikvenicu brijača Ivana Pobora kao bivšeg sokolaša, ali ga poslije nekoliko dana puštaju. Za događaje u svijetu doznajemo slušajući radio-vijesti, uglavnom iz Londona. Te vijesti umnožavaju u općini sekretar partijske organizacije Vjekoslav Lončarić i Ludvik Hreljac. To je povjereno njemu jer je bio službenik u općini i tamo se mogao nesmetano zadržavati. Vijesti su pisane na pisaćem stroju i onda smo ih dijelili simpatizerima koji su opet obavještavali mještane o događajima.

Sretna okolnost bila je za nas što smo mi u Selcima imali člana i kandidata Partije u općinskom aparatu, koji su nesmetano mogli doći do podataka i saznanja o namjerama vlasti NDH. Tako smo na vrijeme mogli o svemu biti informirani i poduzimati protuakcije.

Kako je već prije ovdje postojala uhodana veza s partijskom organizacijom u Crikvenici, to smo putem nje dobili obavijest da će trebati prihvatiti i jednog člana KP koji će tu živjeti ilegalno. Radilo se o Josipu Brnčiću kojemu je prijetila opasnost hapšenja od ustaša. Po zadatku partijske organizacije bio je za to zadužen Vlado Car koji je druga Josu prihvatio i odveo do smještajnog mjesta, tj. u kuću u sadašnjoj Ulici Emila Antića 45. Inače je Brnčića do Selaca doveo drug Ivan Brozičević iz Crikvenice gdje ga je prihvatio od pokojnog Slavka Brnčića, Josina brata, također starog člana KP, koji je djelovao u Crikvenici. Nakon nekoliko dana u mjesto je došla kao ilegalka i drugarica Nada Novosel, supruga Josipa Brnčića, isto član KP. Trebalo im je pribaviti i osobne dokumente i propusnicu, što je organizacija i učinila.

Drugi ili treći dan ugovoren je putem druga Vlada Cara i sastanak partijske organizacije. Sastanak je održan na obali ispred kuće u kojoj je Joso stanovao. Brnčić nas je na tom sastanku detaljno obavijestio o vojno-političkoj situaciji u Zagrebu i o mjerama i teroru što ga provode ustaše. Na tom sastanku također je odlučeno da ja i Vlado otiđemo do Fužina i pokušamo uspostaviti vezu s braćom Andrijom i Viktorom Bubnjem. S Viktorom smo se poznavali iz njegova rada u Crikvenici gdje je djelovao kao komunist, a Vlado je s njim održavao stalnu vezu.

Na put smo krenuli u zoru preko Bribira — Lukova — Ličkog polja do Fužina ,a vratili smo se istoga dana preko Liča — stanice Drivenik — Grižana — Ladvića i Selca. U dvosatnom razgovoru braća Bubanj su nam objasnila situaciju u Gorskom kotaru. Bilo je dosta govora i o zadacima koji su se odnosili na sabotiranje i diverzije te na pripreme za skori ustanak. Bili su to uglavnom zadaci koji su proizlazili iz dobivenih direktiva, a na kojima smo mi u Vinodolu već radili. Međutim, ova informacija i saznanje potvrdilo nam je pravilnost naših stavova, a s druge strane uspostavljen je kontakt, odnosno veza s goranskim komunistima. Po povratku u Selca mi smo izvijestili o razgovoru i o djelatnosti Gorana na pripremama.

U takvoj vrlo složenoj vojno-političkoj situaciji, opterećenoj svim ekonomskim nedaćama, isprekidanim i nestalnim vezama, dočekali smo napad Njemačke na SSSR. Taj napad 22. lipnja 1941. nama je donio moralno olakšanje, mi smo se nekako posebno radovali. Sjećam se susreta s drugom Vjekom navečer s riječima: »Drugovi, počelo je, sad će ih Rusi konačno samljeti«.

Komentari među stanovništvom postali su življi, osjećalo se kao da je pala neka mora i teret koji nas je dugo pritiskao. Očekivali su se veliki događaji, a dobar dio ljudi smatrao je da će Crvena armija vrlo brzo skršiti fašističke snage. To u to vrijeme nije bilo nikakvo čudo jer smo se mi godinama služili time kao najjačim argumentom o velikoj nepobjedivoj snazi Sovjetskog Saveza. Konačno, mogla se slobodnije u svakidašnjem razgovoru spominjati Rusija i Crvena armija. Mi smo naslućivali da će uskoro doći vrijeme kada treba da se krene u akciju. Svi elementi govorili su u prilog tome. Teror, pljačka i zločinstva ustaša, popisi i progoni komunista, teror okupatora njihovo bahato postupanje, stega i potpuna uzurpacija i onako sužene slobode premašile su sva očekivanja. Novi ustaški režim i okupatorska vojna vlast bili su pokazali svoje pravo lice i namjere. Jaram i ropske okove koji su nam bili nametnuli, trebalo je skinuti sa sebe i dugo proklamiran program KPJ realizirati.

I u takvim vojno-političkim prilikama, a na poziv CK KPJ o dizanju ustanka, dolazi u uvali Jesenova do drugog sastanka vinodolskih komunista, ali ovaj put potpuno izmijenjenim uvjetima i s jasnom tendencijom o donošenju odluke o dizanju ustanka.

Oko datuma ovog sastanka bilo je nesporazuma. Naime, radilo se o tome da li je sastanak održan koncem lipnja ili početkom srpnja. Zabunu je u ovo unosio sastanak koji je prethodio ovome, a održan je

koncem svibnja također u uvali Jesenova. Na tom sastanku bili su Ivan Brozičević, Vjekoslav Lončarić, Vlado Car i Andrija Kršul. Na taj sastanak imali su doći drugovi iz Bribira, vjerojatno Tomo i Blaž. No nakon otprilike pola sata čekanja mi smo se vratili u Selca. Ovaj sastanak održan je svakako osam dana prije sastanka na kojem je donijeta odluka o ustanku.

Pripreme za sastanak povjerene su partijskoj organizaciji Selaca. Tome je prethodio sastanak održan krajem lipnja 1941. kod crkvice sv. Fabijana i Sebastijana, raskrsnice cesta Bribir — Novi Vinodolski. Tom sastanku prisustvovali su Tomo Strizić iz Bribira, Ivan Brozičević iz Crikvenice i Vjekoslav Lončarić iz Selaca, sva trojica partijski rukovodioci naznačenih mjesta. Već navečer istog dana Vjeko nas je obavijestio o budućem sastanku koji treba organizirati i pronaći prikladno mjesto. Tu smo zaključili da je ipak najbolje održati ga na barci, jer bi se u slučaju izdaje, odnosno otkrića od nepoželjnih, moglo motivirati kao obična vožnja. Uvala Jesenova tada nije bila kontrolirana ni od okupatora ni od ustaša, a i sami mještani u to doba nisu dolazili u nju. Naime, sada se čuju primjedbe kako je to bilo nesmotreno i nedovoljno prikladno za tako važan sastanak. Mi smo tada imali more i kopno. Na kopnu nismo mogli jer je ono bilo kontrolirano čestim talijanskim patrolama i osmatranjem s njihovih izvidnih položaja, a svaki dolazak stranih osoba u mjesto, načičkano talijanskom vojskom, bio bi toliko upadljiv da bi svi završili u Presidio militare. U zraku nismo mogli, četvrte alternative nije bilo, i odlučili smo se za more, tj. za barku i uvalu Jesenovu. Već drugi dan obavijestio je Vlado Car Ivana Brozičevića i dogovorio se o mjestu čekanja i ukrcavanja. Ja sam dobio zadatak da izvijestim Tomu Strizića o našem prijedlogu, a drug Toma obavijestio je partijsku organizaciju Ledenice. Kod ovoga treba imati na umu da je taj sistem veza funkcionirao otprije, tj. cijelo vrijeme. Vjeko je preuzeo obvezu da nabavi barku i dogovori se s vlasnikom Marijanom Poborom, jer je često išao s tom barkom u ribolov. Barka je tada nosila registarski broj Sl. 16.

Bila je nedjelja popodne 6. srpnja 1941. Vjeko i ja dali smo prije polaska zadatak tadašnjim skojevcima Luki Antiću i Valentinu Lončariću da motre na slučajni dolazak ustaša ili pokret karabinijera u smjeru Jesenove i da nas odmah obavijeste. Tada smo krenuli u pravcu Potknežine, tu smo na stijeni ukrcali Josa Brnčića i Vlada Cara. Odatle smo otišli jedreći do ugovorenog mjesta Polputa. I tu tačno ispod tadašnje vile Norme, na stijeni ukrcali su se Ivan Brozičević i Dragutin Švrljuga. Kasnijim istraživanjima utvrdili smo da je po direktivi sekretara OK KPH za Hrvatsko primorje Rada Šupića na ovaj sastanak imao doći Ivan Cuculić koji je ujedno imao biti i predstavnik OK KPH za Hrvatsko primorje. No on je taj zadatak prenio na Švrljugu koji je bio sekretar partijske organizacije u Hreljinu. Inače je i Cuculić bio Hreljan. To je izjavio meni i Vladu Caru Cuculić prilikom rasvjetljavanja i prikupljanja podataka o razlogu dolaska Švrljuge na taj sastanak. Odatle se krenulo, što jedreći, što veslajući, u pravcu Jesenove. Tu su nam se priključili Tomo Strizić i Blaž Kalafatić. Nakon vrlo

kratkog vremena stigao je i drug Ladislav Vivoda, također čamcem iz pravca Novog Vinodolskog, i tek tada je otpočeo sastanak u sastavu devetorice.

S izlaganjem dobivene direktive počeo je Ivan Brozičević. On nas je obavijestio da je upućena direktiva od sekretara druga Šupića putem pomorskog kapetana Ljuba Dorčića u obliku pismene poruke, a odnosila se na početak oružane borbe protiv okupatora i ustaša. Šira obrazloženja dali su još Josip Brnčić i Tomo Strizić. Nakon dvosatne rasprave donijeti su i poznati zaključci koji su približno glasili:

— da svi drugovi kojima prijeti opasnost, odmah odu u šumu, naoružaju se, stvore vojnu organizaciju i otpočnu s izvođenjem akcija;

— sve skriveno oružje, municiju i eksploziv slati u šumu preko Bribira;

— sprečavati odlazak ljudi u kvislinške formacije, a organima vlasti koji provode pozivanje, ukazati da na svaki način sabotiraju uručenje poziva;

— politički djelovati sa šire političke platforme na okupljanju svih pripadnika koji žele surađivati i boriti se protiv okupatora, a naročito pripadnike bivšeg Sokola i HSS-a, i

— odmah započeti skupljanje i otkup živežnih namirnica te odjeće i obuće i sve slati vezom u šumu.

Bio je tu još niz drugih prijedloga, a karakterističan je i onaj o sakupljanju suhomesnatih proizvoda, a naročito o pravljenju kobasica.

Međutim, ono što je važno za ovaj sastanak, to je da na njemu nije bilo nikakvih oportunističkih stavova, već su se svi prisutni složili s otpočinjanjem borbe, odnosno s dizanjem ustanka. Poslije toga vratili smo se svaki svojim putem. Po dolasku u mjesto otpočeli smo s izvršavanjem i realizacijom donesenih zaključaka.

Kratko vrijeme po donijetoj odluci krenuli su i prvi Bribirci u šumu na Viševici i osnovali prvi partizanski logor. Između ostalih bili su to Franjo Mureta, Petar Spoja, Josip Veljačić (Zebić), Tomo Strižić, Blaž Kalafatić i drugi.

Odmah po saznanju mi smo počeli s otpremanjem svih do tada skrivenih artikala, od oružja, municije, živežnih namirnica do vojničke odjeće. Od toga je već u periodu priprema dio bio pohranjen, oružje na naprijed navedenim mjestima, a hrana, dvopek, suhomesnati proizvodi, sol, tjestenina itd. u kući broj 18 Brdo.

Prebacivanje hrane nije predstavljalo velik problem, iako je i tu bilo poteškoća. Međutim, za prebacivanje oružja bilo je potrebno pravo umijeće, a k tome bilo je skopčano i s velikim rizikom, tj. svako otkrivanje povlačilo bi kaznu smrti ili deportiranje s doživotnom robijom. Naime, poznato je da je mjesto bilo zasićeno talijanskom vojskom koja je danonoćno patrolirala po svim komunikacijama te je svako kretanje nas civila bilo njima sumnjivo, pa su u tu svrhu vršili detaljne pretrage. Tako je jedan puškomitraljez iz mjesta Perijina Draga do Bribira prenošen u etapama oko 15 dana, iako je to bilo udaljeno svega 3—4 km. Za taj smo prijevoz iz početka angažirali Josipa Pobora Polčića jer je

on bio cestar i imao je donekle slobodno kretanje, a imao je i bicikl-trokolicu kojom se u tu svrhu koristio. Nešto kasnije za sve ovo bio je zadužen Nikola Lončarić Andrinić.

Na realizaciji zaključaka odluke radilo se konstantno. Tako se odmah prišlo proširenju i pridobivanju za NOP većeg broja ljudi. Do tada smo nas tri člana KP, nekoliko kandidata i tri skojevca uglavnom obavljali sve zadatke. Sada se teži masovnosti, svakako uz razumne mjere opreznosti, da ne bi došlo do otkrivanja organizacije. Potpuno se pridobivaju i aktiviraju i ostali mještani.

Veze u okviru Vinodola već su tada normalno funkcionirale, a uspostavljena je i čvrsta veza sa sekretarom OK KPH za Hrvatsko primorje Radom Šupićem. U to vrijeme u Selcima djeluju Josip Brnčić, Nada Novosel, Mate Kršul. Mate uspijeva uspostaviti šire kontakte i veze u cilju omasovljenja NOB s grupom ljudi u Crikvenici gdje djeluju Ivan Brozičević, Vlado Matetić itd., Grižanama, Novim Vinodolskim, Svetom Jelenom i prodire sve do Drivenika. Njegova češća odsutnost bila je usmjerena također u pravcu Viševice radi održavanja veze s Tomom Strizićem i donošenja aktualnih zaključaka. Iskustvo starog ilegalca nama je tada mnogo pomoglo.

Htjeli ili ne htjeli priznati, ali činjenice potvrđuju da se u to vrijeme gro partijske aktivnosti odvijao kroz Selca, tj. kroz selačku partijsku organizaciju. Da tada nismo tražili neki štab ili centar, već smo nastojali i radili da se NOB omasovi i realiziraju zaključci donijeti u Jesenovi. U tome i jest bila veličina i snaga KPJ u to vrijeme što je svaki njen član predstavljao partiju u svom djelovanju na svakom mjestu, dogovorno primao te časno i samoprijegorno i s ponosom izvršavao povjerene mu zadatke, a najčešće je dolazila do izražaja samoinicijativa, bez velikih karijerističkih pretenzija. To je bila odlika vinodolskih komunista toga vremena. I samo takva generacija koja se odricala svega u interesu partijskih ideja ,a rukovođena spoznajom marksističkih principa o klasnoj borbi, mogla je krenuti u borbu i najaviti rat tako premoćnoj okupatorskoj sili zasićenoj živom silom i tehnikom za koju je dva decenija radila cjelokupna privreda Italije.

Kada se u novije vrijeme vrši analiza i službene ocjene masovnosti ustanka u ovom kraju, daje se često jednostrana interpretacija i kao glavni faktor i osnovni movens razvitka ustanka navodi se talijanski okupator i njegov teror koji je navodno narod natjerao na ustanak. Međutim, smetnute su s uma stvarne historijske činjenice koje su potpuno drugačije i ukazuju nam na stvarno stanje. Smatram za bitno istaći nekoliko značajki i osnovnih komponenti koje su imale primarni karakter, a ujedno bile i odlučan faktor za podizanje ustanka.

Rad članova KPJ na tlu Vinodola nikad se nije ugasio. Postojanje i djelovanje komunista Slavka Jeličića, Tome Strizića, Fabijana Antonića, Ivana Jeličića, Milana Mataije i drugih na radu obnove Partije poslije obznane i januarske diktature, očito je i postoji na ovome tlu. Njihove su zasluge ogromne na širenju ideja marksizma-lenjinizma ovoga kraja. Njihova stvaralačka djelatnost na orgnizacionom polju

također je evidentna, a to potvrđuju i kasniji rezultati nicanja ostalih partijskih ćelija na ovome području. Kao kruna svega očito rezultira upućivanje drugova u interbrigade Španjolske. Ovo nije bio produkt avanturizma i stihijskog djelovanja, već smišljeni rad partijske organizacije Vinodola toga vremena.

Kao rezultat dugogodišnjeg konstantnog širenja idejno-klasne svijesti, frankovačka, a ni ostale reakcionarne ideologije nisu nikad došle do izražaja niti su postigle na ovome tlu bilo kakve značajnije uspjehe. To najbolje ilustrira činjenica da se poklonici tih ideologija u ovome kraju mogu nabrojiti na prste.

Stoji nepobitna činjenica da su se na srpanjski poziv KPJ i zaključke sastanka u Jesenovi odazvali svi tadašnji članovi KPJ u Vinodolu i prednjačili primjerom, rukovodili organizaciono i idejno te nesebično radili na omasovljenju ustanka.

Proletarijat i narod Vinodola usmjerivan je godinama idejama marksizma-lenjinizma. U tim je važnim trenucima za razvitak revolucije u redove boraca NOV i NOF bio osnovna snaga za širenje bratstva i jedinstva. Ovo, iako još nedovoljno istraženo u smislu brojčanosti, potvrđuju činjenice i sjećanja nas živih svjedoka o sudjelovanju boraca ovoga kraja, počev od popune 13. PGUD, 35. ličke, 6. proleterske NT, 13. proleterske brigade do pratećeg bataljona Vrhovnog štaba.

Poštujući principe stroge ilegale, na terenu Vinodola nije nikada, ako se k tome ima na umu masovnost NOP, došlo do većih prokazivanja masovnog izdajstva. Neprijatelj je ovdje hapsio masovno i odvodio u internaciju, ali su to bila hapšenja radi odmazde, a ne na osnovi masovnog prokazivanja.

Porast revolucije te provođenje linije NOP nije nikad došlo u pitanje, već naprotiv, ono je imalo svoj revolucionarni progresivni tok, konstantan porast u kvantitativnom i kvalitativnom pogledu, bez oportunističkih opterećenja i ultraljevičarskih skretanja i devijacija.